Time: 2 Hours **Total Marks: 60**

Q1. Answer any six of the following in one or two sentences **(12)**

a. Which two words were added to the Preamble of the Constitution of India through the 42nd Amendment?
b. Which judgement established that right to education is a fundamental right?
c. State the grounds for declaration of National Emergency under the Constitution of India
d. What are the three provisions of Art 20 of the Indian constitution
e. What is curative petition?
f. What is doctrine of pleasure?
g. What is doctrine of eclipse
h. What fundamental rights are available as group rights under the Constitution of India?
i. State any two reasonable restrictions under Art 19 of the Constitution of India.
j. State any two powers of the President of India

Q2. Write short notes on any two of the following **(12)**

a. Uniform Civil Code
b. Salient features of Indian Constitution
c. Centre-State Relations
d. Attorney General for India

Q3. Answer any two of the following: **(12)**

A. Haru, a person belonging to the schedule Caste community was given tea in a drink from a separate glass where he went to Ramu's tea shop. Later, he realized all those who belonged to the same community as him were given tea in demarcated steel glasses, while all other communities were given in glass tumblers.
   i. This discrimination is covered under which article of the Indian Constitution?
   ii. Discuss briefly the punishment given under the Act that covers discrimination of this type.

B. Aya Ram, from X political party was elected as MLA. After 3 months, he switched his party to Y party. Subsequently, after 10 days he switched his party again to Z party.
   i. What law prevents such party-crossing? Discuss briefly.
   ii. What are the grounds of disqualification of members in such scenarios?

C. Jeeja, a person belonging to the Jehovah's Witness religious sect did not sing the National anthem at her school assembly. When punished by the principal, she said that her religion forbade her from singing the National Anthem. She stated that she stood for the anthem, and was not disrespectful.
   i. Which provision under Constitution of India addresses the National Anthem?
   ii. What principle of constitutional interpretation can be used to balance religious rights with other rights under Part 3 of the Constitution of India?

3750A72DC8BF9BEE99FDE29BA31E8B0C

munotes.in

D. Many people suffering with terminal illness are living on life support which is provided by machines in hospitals. In many cases, the patients do not wish to live but they cannot choose death. This is known as passive euthanasia. The writ petition is filed to supreme court by NGO. This petition makes the case that it is inhumane to artificially extend life without taking the patient's wishes into consideration. Victims in this condition are unconscious; therefore, the choice to prolong their suffering is chosen on their behalf by medical professionals or by the patient's families. In their petition, the petitioners ask the Court to establish rules for the execution of living wills as well as passive euthanasia.

Answer the following:

i. What was court's decision?

ii. Write the name of the case.

Q 4. Answer any two of the following **(24)**

a. Discuss briefly the right to equality under the Constitution of India.

b. Examine the scope of judicial activism in India with relevant case laws

c. Describe the process of appointment of judges of the Supreme Court under the Constitution of India

d. Explain the Basic Structure Doctrine with the help of relevant case laws.

---

munotes.in

(मराठी रुपांतर)

वेळ: २ तास एकूण गुण: ६०

Q1. खालीलपैकी कोणत्याही सहा वाक्यांची एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे द्या (१२)

a. 42 व्या दुरुस्तीद्वारे भारतीय राज्यघटनेच्या प्रास्ताविकेमध्ये कोणते दोन शब्द जोडले गेले?
b. शिक्षणाचा अधिकार हा मूलभूत अधिकार असल्याचे कोणत्या निर्णयाने घोषित केले?
c. भारतीय राज्यघटनेनुसार राष्ट्रीय आणीबाणी घोषित करण्याचे कारण सांगा.
d. भारतीय संविधानाच्या कलम 20 च्या तीन तरतुदी काय आहेत?
e. उपचारात्मक याचिका म्हणजे काय?
f. डॉक्ट्रिन ऑफ़ प्लेझअर काय आहे?
g. डॉक्ट्रिन ऑफ़ एक्लिप्स सिद्धांत काय आहे
h. भारतीय राज्यघटनेनुसार गट हक्क म्हणून कोणते मूलभूत अधिकार उपलब्ध आहेत?
i. भारतीय राज्यघटनेच्या कलम 19 अंतर्गत कोणतेही दोन वाजवी निर्बंध (रीस्नअबल रेस्ट्रिक्शन्स) सांगा.
j. भारताच्या राष्ट्रपतींचे कोणतेही दोन अधिकार सांगा

Q2. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर लहान टीप लिहा . (१२)

a. समान नागरी संहिता
b. भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये
c. केंद्र-राज्य संबंध
d. भारताचे महाधिवक्ता

Q3. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या (१२)

A. हारू या अनुसूचित जाती समाजातील एका व्यक्तीला तो रामूच्या चहाच्या दुकानात गेला तेव्हा एका वेगळ्या ग्लासमधून चहा प्यायला देण्यात आला. नंतर, त्याच्या लक्षात आले की त्याच्यासारख्याच समाजातील सर्वांना चहा स्टेनलेस स्टीलच्या ग्लासमध्ये देण्यात आला होता, तर इतर सर्व समुदायांना ग्लास टम्बलरमध्ये देण्यात आला होता.

i) हा भेदभाव भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या कलमाखाली नमूद आहे?
ii) कोणत्या कायद्यात या प्रकारच्या भेदभावाविषयी तरतुदी आहेत? या भेदभावासाठी कायद्यानुसार कोणती शिक्षा दिली जाते?

B. अया राम, X राजकीय पक्षातून आमदार म्हणून निवडून आले. 3 महिन्यांनंतर, त्यांनी Y पार्टीमध्ये पक्षबदल केला. त्यानंतर, 10 दिवसांनंतर त्याने आपला पक्ष पुन्हा Z पार्टीमध्ये बदलला. थोडक्यात चर्चा करा.

i) अशा प्रकारचे पक्षांतर करण्यास कोणता कायदा प्रतिबंध करतो?
ii) अशा परिस्थितीत सदस्यांना अपात्र ठरवण्याची कारणे काय आहेत?

munotes.in
3750A72DC8BF9BEE99FDE29BA31E8B0C

C. जीजा, यहोवाच्या साक्षीदार धार्मिक पंथाशी संबंधित असलेल्या व्यक्तीने तिच्या शाळेच्या संमेलनात राष्ट्रगीत गायले नाही. प्रिन्सिपलने शिक्षा केली तेव्हा तिने सांगितले की तिच्या धर्माने तिला राष्ट्रगीत गाण्यास मनाई केली आहे. तिने सांगितले की ती राष्ट्रगीतासाठी उभी होती आणि तिने राष्ट्रगीताचा अनादर केला नाही.

i) भारतीय राज्यघटनेतील कोणती तरतूद राष्ट्रगीताला संबोधित करते?

ii) भारतीय राज्यघटनेच्या भाग 3 अंतर्गत धार्मिक अधिकारांसह इतर अधिकारांचा समतोल साधण्यासाठी घटनात्मक व्याख्याचे कोणते तत्त्व वापरले जाऊ शकते?

D. गंभीर आजाराने ग्रस्त असलेले बरेच लोक हॉस्पिटलमध्ये मशीनद्वारे पुरविल्या जाणाऱ्या लाईफ सपोर्टवर जगत आहेत. बर्याच प्रकरणांमध्ये, रुग्णांना जगण्याची इच्छा नसते परंतु ते मृत्यू निवडू शकत नाहीत. याला निष्क्रिय इच्छामरण असे म्हणतात. एनजीओने सर्वोच्च न्यायालयात रिट याचिका दाखल केली आहे. रुग्णाच्या इच्छेचा विचार न करता कृत्रिमरीत्या आयुष्य वाढवणे हे अमानवीय असल्याचे या याचिकेत नमूद करण्यात आले आहे. या स्थितीतील पीडित बेशुद्ध असतात; म्हणून, त्यांचे दुःख लांबवण्याची निवड त्यांच्या वतीने वैद्यकीय व्यावसायिकांनी किंवा रुग्णाच्या कुटुंबाद्वारे केली जाते. त्यांच्या याचिकेत याचिकाकर्ते न्यायालयाला इच्छापत्र/मृत्युपत्र तसेच निष्क्रीय इच्छामरणाच्या अंमलबजावणीसाठी नियम प्रस्थापित करण्यास सांगतात.

खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या:

i) काय होता न्यायालयाचा निर्णय?

ii) केसचे नाव लिहा.

Q4. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या **(२४)**

a. भारतीय राज्यघटनेतील समानतेच्या अधिकाराची थोडक्यात चर्चा करा.

b. संबंधित केस कायद्यांसह भारतातील न्यायिक सक्रियतेच्या व्याप्तीचे परीक्षण करा.

c. भारतीय राज्यघटनेनुसार सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांच्या नियुक्तीच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा

d. संबंधित केस कायद्यांच्या मदतीने मूलभूत संरचना सिद्धांत स्पष्ट करा.

3750A72DC8BF9BEE99FDE29BA31E8B0C